

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ДЕРЖАВНОГО ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

**ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ПЕДАГОГА В УМОВАХ ОНОВЛЕННЯ
ЗМІСТУ ОСВІТИ ТА ВИМОГ РИНКУ
ПРАЦІ**

**(з акцентом на особливості
воєнного часу)**

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
VI Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

**26 січня 2023 р.
м. Вінниця**

УДК 371.122.1

Професійна компетентність педагога в умовах оновлення змісту освіти та вимог ринку праці (з акцентом на особливості воєнного часу. Матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції – Вінниця: ВСП «ВТЕФК ДТЕУ», ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2023.-273 с.

У збірнику матеріалів конференції розглядаються питання:

1. *Психолого-педагогічні аспекти в освітньому процесі закладів освіти в умовах воєнного стану.*
2. *Розвиток DIGITAL-технологій як чинник забезпечення організації освітнього процесу в умовах воєнного стану.*
3. *Протидія кіберзагрозам, цифрова грамотність та інформаційна гігієна викладачів та здобувачів в освітньому процесі.*
4. *Особливості роботи зі студентами у статусі тимчасово переміщених осіб.*
5. *Особливості профорієнтаційної роботи та організація вступної компанії в умовах воєнного стану.*
6. *Роль стейкхолдерів у організації освітнього процесу закладів освіти.*

Редакційна колегія:

Голова редакційної колегії - Лозовська Н.І. –директор ВСП «ВТЕФК ДТЕУ».

Відповідальний секретар - Тимошенко Н.М. – завідувач навчально-методичного кабінету ВСП «ВТЕФК ДТЕУ».

Члени редакційної колегії:

Савлук Людмила Іванівна – заступник директора з навчальної роботи, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії;

Єрмоленко Андрій Борисович – завідувач кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат політичних наук, доцент;

Тимошенко Наталія Миколаївна - завідувач навчально-методичного кабінету коледжу, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії, кандидат економічних наук;

Дудник Лариса Володимирівна – завідувач відділення, викладач-методист, спеціаліст вищої категорії;

Бабійчук Інна Василівна, Мельник Оксана Анатоліївна, Мельник Оксана Віталіївна, Лаврова Олена Русланівна – викладачі циклової комісії філології.

За достовірність фактів, статистичної інформації, власних імен, цитат та інших відомостей, наданих у рукописах, відповідальність несуть автори публікацій.

ЗМІСТ

І. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

<i>Павліна АНТОНОВА, спеціаліст вищої категорії, методист КЗФПО «Новобузький фаховий педагогічний коледж»</i>	
Комплексні підходи до подолання тривожності та стресу під час війни засобами музики.....	12
<i>Любов БАБІЙ, викладач, спеціаліст вищої категорії, ВСП «Вінницький торгівельно – економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Вплив російсько-української війни на формування психологічного стану студентів.....	14
<i>Інна БАБІЙЧУК, Оксана МЕЛЬНИК, викладачі ВСП «Вінницький торгівельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Вивчення української мови в умовах воєнного стану.....	16
<i>Світлана БЕРЕЗОВСЬКА, викладач ВСП «Фаховий коледж будівництва, архітектури та дизайну Поліського національного університету»</i>	
Використання інформаційних технологій, як напрям покращення якості освітніх послуг	20
<i>Аркадій ВОЛКОТРУБ, викладач зарубіжної літератури Відокремленого структурного підрозділу «Чернятинський фаховий коледж Вінницького національного аграрного університету»</i>	
Викладання зарубіжної літератури в коледжі під час війни.....	22
<i>Людмила ГОРОБЕЦЬ, викладач ВСП «Вінницький торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Особливості сучасної освіти України в контексті теорії поколінь та економічних реалій сьогодення.....	25
<i>Тетяна ДЕМЧЕНКО, викладач психології</i>	
<i>Альбіна КРАСНЮК, соціальний педагог ДНЗ «Вінницький центр професійно- технічної освіти переробної промисловості»</i>	
Психологічні особливості підтримки учасників освітнього процесу у подоланні тривоги в умовах воєнного стану.....	27
<i>Юрій ДОВГАНЬ, , кандидат економічних наук, доцент кафедри маркетингу та реклами, ВТЕІ ДТЕУ</i>	
<i>Лариса ДОВГАНЬ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземної філології та перекладу, ВТЕІ ДТЕУ</i>	
Компетентнісний підхід до підготовки фахівців з логістики та управління ланцюгами поставок.....	30
<i>Вікторія ДОЦЕНКО, викладач ВСП «Технологічно-промисловий фаховий коледж ВНАУ</i>	
Формування екологічної свідомості і екологічної компетентності у студентів на заняттях з біології.....	33

<i>Даніїл ОРЛОВ, Кирило СМІРНОВ, студенти КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради</i>	
<i>Науковий керівник: Шахман О.А., завідувач навчально-виробничої практики, викладач-методист</i>	
Нові виклики та можливості дистанційної форми здобуття мистецької освіти під час війни в Україні.....	66
<i>Ксенія ПАПУША, викладач ВСП «Могилів-Подільський технологіко - економічний фаховий коледж ВНАУ»</i>	
Організація освітнього процесу та забезпечення психологічної підтримки здобувачів освіти в умовах воєнного стану.....	69
<i>Інна ПІВТОРАК, викладач «Сторожинецький лісовий коледж»</i>	
Організація роботи класного керівника в умовах воєнного стану.....	71
<i>Людмила ПОБЕРЕЖНИК, викладач Тульчинського фахового коледжу культури</i>	
Критичне мислення як технологія компетентнісно орієнтованого навчання студентів.....	74
<i>Олена ПОМАЗАНОВА, викладач ВСП «Вінницький торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Проблеми організації освітнього процесу для студентів в умовах воєнного стану.....	77
<i>Надія ПРОХАЧ, викладач ВСП «Чигиринський економіко-правовий фаховий коледж Уманського НУС»</i>	
Актуальність застосування прийомів тайм-менеджменту при дистанційному навчанні.....	79
<i>Альона САЧОК, викладач ВСП «Вінницький торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Викладач-тьютор як суб'єкт дистанційного освітнього процесу.....	82
<i>Ірина СКОБЕЛЬ, викладач ВСП «Фаховий коледж електронних приладів ІФНТУНГ»</i>	
Самодисципліна як рушійна сила успішного навчання математики під час воєнного стану.....	84
<i>Ксенія СЛІДЕНКО, Дар'я ШАЛОМОВА, студентки КЗ «Харківський фаховий вищий коледж мистецтв» Харківської обласної ради</i>	
<i>Науковий керівник: Шахман О.А., завідувач навчально-виробничої практики Снедкова К.К., викладач технології</i>	
Професійно-практичний досвід здобувача фахової передвищої освіти – передумова успішної кар'єри фахівця.....	86
<i>Наталія ТЕМНЕНКО, практичний психолог ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ»</i>	
Емоційний інтелект як життєво важливий ресурс.....	89
<i>Валентина ТИМКОВА, доцент кафедри іноземної філології та перекладуВінницького торговельно-економічного інституту ДТЕУ</i>	
Складові професійної компетентності викладача закладу вищої освіти.....	91
<i>Оксана ФЕДУЛОВА, психолог, викладач історії КЗ «Нікопольський фаховий медичний коледж» ДОР»</i>	
Арт-терапія як метод психологічної допомоги дітям, які постраждали внаслідок війни.....	93

*Валентина ТИМКОВА,
доцент кафедри іноземної
філології та перекладу
Вінницького торговельно-
економічного інституту ДТЕУ*

СКЛАДОВІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зміни і перетворення в будь-якій сфері людської діяльності повинні починатися зі зміни і перетворення її суб'єктів. Існує філософський принцип – подібне створюється подібним: моральність здобувача вищої освіти формується моральністю викладача, знання – знанням, майстерність – майстерністю. Ніякі сучасні технології навчання і технічні засоби не допоможуть викладачеві збудувати свою педагогічну діяльність, якщо він особистісно і професійно не готовий до неї.

Мета поданої студії – розглянути значення та конкретизувати зміст понять «педагогічна компетентність», «педагогічна майстерність», «педагогічні уміння» та визначити складові професійної компетентності педагогічного працівника технології.

У науковій літературі розвиток і формування знань, умінь та навичок, що забезпечують відповідний рівень професійної педагогічної діяльності вчителя, психофізіологічні якості особистості розглядалися багатьма вченими в дисертаційних та монографічних дослідженнях: В. Борисов, Е. Вільчковський, Е. Маркова, А. Мойсеюк, Н. Рогов, В. Сластенін, В. Симонов, Д. Тхоржевський тощо. Сучасна педагогічна професійна діяльність охоплює: навчальну, виховну, методичні і дослідницьку роботи. Особливої ваги в сучасних умовах набуває прогностична складова педагогічної дослідницької діяльності.

Особистісно-орієнтований підхід орієнтує на забезпечення розвитку як особистісних, так і професійно-значущих якостей особистості. Особистісно-орієнтована технологія професійної підготовки викладача закладу вищої освіти спрямована на формування професіоналізму і готовності до професійної діяльності у швидкоплинних умовах зміни технологій сучасного виробництва.

Визначаючи вимоги до педагога як особистості, що забезпечує його готовність до професійної діяльності, психолого-педагогічна наука прагне об'єднати їх у більш узагальнені цілісні властивості.

Передусім, до них належить професіоналізм як сукупність особистісних характеристик людини, необхідних для успішного виконання педагогічної діяльності, і близьке до нього поняття «професійна компетентність», яке відображає єдність теоретичної і практичної готовності педагога до здійснення діяльності і характеризує його професіоналізм [1].

Виділяють кілька видів професійної компетентності, наявність яких указує на зрілість людини в професійній діяльності:

- спеціальна компетентність – оволодіння професійною діяльністю на достатньо високому рівні, здатність проєктувати свій подальший професійний розвиток;
- соціальна компетентність – володіння умінням вести спільну професійну діяльність, співпрацювати, а також володіти прийнятими у відповідній професії прийомами професійного спілкування; соціальна відповідність за результати своєї праці;
- особова компетентність – володіння способами особистого самовираження і саморозвитку, засобами протистояння професійним деформаціям особи;

- індивідуальна компетентність – володіння способами самореалізації і розвитку індивідуальності в рамках професії, готовність до професійно-особового зростання, самоорганізації і самореабілітації [3].

Своєрідність педагогічної діяльності робить неприпустимою наявність лише вузькоспеціальної компетентності, професіоналізм викладача визначається поєднанням усіх видів професійної компетентності. Окрім того, компетентність викладача закладу вищої освіти можна розглядати як єдність загальної компетентності, необхідної для людини незалежно від професії та компетентності в тій сфері професійної діяльності, якої він навчає.

Основою професіоналізму і професійної компетентності викладача ЗВО зазвичай вважають педагогічні уміння – володіння педагогічними уміннями і навичками, що забезпечують грамотну і педагогічно доцільну організацію педагогічного процесу. Вищим ступенем професіоналізму є педагогічна майстерність, яку найчастіше визначають як комплекс спеціальних умінь і навичок, що дозволяють викладачеві ефективно керувати навчально-виховною діяльністю [2]. Професійна компетентність викладача обумовлює його педагогічну майстерність. На думку А.С. Макаренка, педагогічна майстерність – це знання особливостей педагогічного процесу, уміння його побудувати і привести у рух [1].

Педагогічна компетентність викладача вищої школи – це єдність його теоретичної і практичної готовності до здійснення педагогічної діяльності. Педагогічні уміння – це сукупність послідовно розгорнутих дій, що ґрунтуються на теоретичних знаннях. Частина цих дій може бути автоматизованою (навички). Через педагогічні уміння розкривається структура професійної компетентності педагога. Зважаючи на те, що розв'язання будь-якого педагогічного завдання зводиться до тріади «мислити – діяти – мислити», що збігається з компонентами (функціями) педагогічної діяльності та відповідними їм уміннями.

Зміст практичної готовності викладача виражається у зовнішніх уміннях, тобто в діях, які можна спостерігати. До них належать організаторські і комунікативні уміння. Нагадаємо, що організаторська діяльність педагога забезпечує залучення здобувачів вищої освіти до різних видів діяльності й організацію діяльності колективу, яка перетворює його із об'єкта в суб'єкт виховання. Організаторські уміння педагога бувають мобілізаційними, інформаційними і орієнтаційними.

Мобілізаційні вміння викладача обумовлені привертанням уваги здобувачів і розвитком у них стійких інтересів до навчання, праці та інших видів діяльності. Інформаційні уміння пов'язані не тільки з безпосереднім викладом навчальної інформації, а й з методами її отримання та обробки. Серед них уміння і навички роботи з друкованими джерелами і бібліографування, уміння здобувати інформацію з інших джерел і переробляти її відповідно до цілей і завдань педагогічного процесу.

Розвивальні уміння передбачають створення проблемних ситуацій та інших умов для розвитку пізнавальних процесів, почуттів і волі здобувачів; стимулювання пізнавальної самостійності і творчого мислення; формування і постановку питань, які вимагають застосування засвоєних раніше знань; створення умов для розвитку індивідуальних особливостей тощо.

Орієнтаційні уміння спрямовані на формування морально-ціннісних установок вихованців і наукового світогляду; організацію спільної творчої діяльності, яка розвиває соціально-значущі якості особистості. Комунікативні уміння викладача – це взаємопов'язані групи перцептивних умінь, власне умінь спілкування (вербального) та умінь і навичок педагогічної техніки.

Перцептивні уміння допомагають розуміти інших (студентів, колег, батьків). Для цього необхідно вміти проникати в індивідуальну суть іншої людини, визначати її ціннісні орієнтації,

які знаходять вираження в її ідеалах, потребах, інтересах, у рівні домагань. Крім того, необхідно знати наявні у здобувача вищої освіти уявлення про себе.

Уміння педагогічного спілкування – це уміння розподіляти увагу і підтримувати її стійкість; обирати відповідно до групи й окремих студентів найдоцільніші способи поведінки і звертань; аналізувати вчинки вихованців, визначати мотиви, якими вони керуються, їхню поведінку, їхню поведінку в різних ситуаціях; створювати досвід емоційних переживань здобувачів, забезпечувати позитивну атмосферу в групі; керувати ініціативою у спілкуванні, використовуючи для цього багатий арсенал засобів, які підвищують ефективність взаємодії.

Педагогічна техніка є сукупністю умінь і навичок, необхідних для стимулювання активності як окремих студентів, так і колективу загалом. До неї входять уміння будувати педагогічний процес, уміння обирати правильний стиль і тон у спілкуванні, керувати їх увагою, темпом діяльності, навичками демонстрації свого ставлення до вчинків здобувачів вищої освіти. Уміння будувати педагогічний процес припускає володіння викладачем педагогічною технікою – способами і засобами управління собою і дії та інших, спрямованими на організацію педагогічно доцільної взаємодії зі здобувачами.

Конкретизований зміст професійної компетентності викладача ЗВО та визначені уміння дозволяють ставити питання про можливість прогнозування результатів реалізації особистісно-орієнтованої технології професійної підготовки викладача завкладу вищої освіти та побудову відповідної моделі індивідуального розвитку викладача.

Список використаних джерел:

1. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 3-є твидання. Київ, 2001. 608 с.
2. Тхоржевський Д.О. Про підготовку вчителів трудового навчання // *Педагогіка*. 2000. № 4. С. 6.
3. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання. Навчальний посібник. 4-те видання. Київ, 2000.

*Оксана ФЕДУЛОВА,
викладач КЗ «Нікопольський
фаховий медичний коледж»
ДОР»*

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК МЕТОД ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Актуальність застосування арт-терапії засноване не на навчанні одному з видів мистецтва (малювання, танців, акторської майстерності), а на тому, що особистість за допомогою спеціально та індивідуально підібраних технік та методів арт-терапії отримує можливість виплеснути негативні емоції, поділитися своїми переживаннями, зрозуміти свої бажання і, таким чином, покращити свій психоемоційний стан. Застосування арт-терапії дає можливість проявити внутрішні емоції, стан людини – перенести на папір чи інший матеріал, з яким працюємо, в матеріальну реальність. В результаті маємо змогу отримати певне об'єктивне відображення у формі малюнка, колажу, скульптури, тощо. І це вже матеріальний об'єкт, з яким можна працювати в реальності.

Найбільшою проблемою дітей та їх родин, є пережитий ними страх, наслідком якого є стрес. Велике емоційне перенапруження викликане пережитими переселеннями проблемами та горем яке спіткало їх може призвести до виникнення різноманітних психологічних розладів як у дітей так і у дорослих.